

והניף ידו על הנהר

ביאור בדרך אפשר

1 וְאֵת הַטּוֹב וְגו' וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים לְאַהֲבָהּ וְגו', דְּלִכְאוּרָה אֵינוֹ
 2 מוֹכֵן מֵהוּ הַצּוֹרֵךְ בְּצִיּוּי מְפֹרֵשׁ עַל הָאָדָם "וּבַחֲרַתְּ בַחַיִּים",
 3 דְּמִי הוּא זֶה שֶׁלֹּא יִבְחַר בַּחַיִּים וְכִי יֵשׁ מִי שְׁאִינוֹ רוֹצֵה לַחַיּוֹת, אֵךְ
 4 הַעֲנִין הוּא³⁶, שֶׁאֵין הַפְּנִיָה לַחַיִּים וּמָוֶת כְּפִשׁוּטוֹ, חַי הַגּוֹף
 5 וּמוֹת הַגּוֹף אֲלֹא לְהַרְוֵתְנִיּוֹת
 6 הַחַיִּים וְהַגְּשָׁמִיּוֹת הַמוֹת שְׁיִשׁ
 7 בְּכָל דָּבָר בְּעוֹלָם הַזֶּה,
 8 שֶׁהַרְוֵתְנִיּוֹת וְהַחַיּוֹת הַגְּאֹלְקִית
 9 שֶׁמִּכּוּחַ הַדָּבָר נִבְרָא וּמִתְקִים הוּא
 10 חַיִּים וְטוֹב, וְהַגְּשָׁמִיּוֹת הוּא
 11 מָוֶת וְרַע, לְהִיּוֹתוֹ פְּלֵה וְנִפְסָד
 12 כּוֹ' וְכִיּוֹן שֶׁכִּסְפוֹ שֶׁל דָּבָר יִחַל
 13 לְהִתְקִים וַיֵּאבֵד הָרִי הוּא נִקְרָא 'מוֹת',
 14 וּמִזֶּה מוֹכֵן שֶׁגַם בַּעַת קִיּוּמוֹ
 15 קוֹדֵם שֶׁהִתְכַּלָּה וְהָלַךְ לְאִיּוֹד אֵינוֹ
 16 מְצִיאֵיּוֹת אֲמַתִּית בִּפְנֵי עֲצוּמוֹ,
 17 אֲלֹא כֹל מְצִיאֵיּוֹתוֹ שֶׁל כָּל דָּבָר
 18 גִּשְׁמִי הוּא הַרְוֵתְנִיּוֹת וְהַחַיּוֹת
 19 אֲלֹקִית שֶׁמֵּהֵיָהּ וּמִחַיָּהּ
 20 וּמְקִימָתָּהּ אוֹתוֹ. וְזֶהוּ "רְאֵה"
 21 וְגו', הַכְּתוּב מְצוּוֹה עַל הָאָדָם
 22 שֶׁיִּתְבּוֹנֵן בִּשְׂכֹלוֹ וְיִרְאֶה בְּעֵינָיו
 23 שֶׁכִּמוֹ שֶׁהַגְּשָׁמִיּוֹת שֶׁל
 24 כָּל דָּבָר בְּטוֹל לְגַבֵּי הַרְוֵתְנִיּוֹת
 25 הַמְּחַיֵּיָהוּ וּמוֹכֵן שֶׁהַרְוֵתְנִיּוֹת, מְקוֹר
 26 הַחַיּוֹת, הִיא הַעֵינֵךְ וְהַמְצִיאֵיּוֹת הַגִּשְׁמִית
 27 טַפְלָה, כֵּן וְיִוְתֵר מִכֵּן הוּא בְּטוֹל
 28 הַעֵדֶר הַחַיִּיבוֹת וְהַעֵדֶר תְּפִיסַת מְקוֹם
 29 לְגַמְרֵי שֶׁל כָּל הַרְוֵתְנִיּוֹת
 30 וְהַגְּשָׁמִיּוֹת כִּלְלוֹת הַמְצִיאֵיּוֹת, לֹא רַק
 31 הַגִּשְׁמִית אֲלֵא גַם הַרוּחִיּוֹת, לְגַבֵּי
 32 אֵין-סוֹף בְּרוּךְ-הוּא הַקְּדוֹשׁ-
 33 בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצוּמוֹ שֶׁהוּא מְקוֹר
 34 וְחַיֵּי הַחַיִּים, הַמְקוֹר לַחַיּוֹת שֶׁל כָּל
 35 דָּבָר חַי, הֵינּוּ שֶׁל כָּל הַמְצִיאֵיּוֹת
 36 הַקִּימָת וּמִזֶּה מֵהַחֲכָרָה כְּבִיטוֹל שֶׁל
 37 כָּל הַמְצִיאֵיּוֹת כִּלְפֵי הָאֱלֹקוֹת לְבֹא
 38 הָאָדָם הַמִּתְכַּוֵּן כִּכֵּן לְאַהֲבַת ה'
 39 "בְּכָל לְבָבְךָ", שֶׁגַם הַיֵּצֵר
 40 הָרַע יִתְהַפֵּף לְאַהֲבַת אֵת ה'
 41 בִּיּוֹן שֶׁ"הוּא חַיִּיךָ"³⁷ כִּי הַחֲכָרָה
 42 שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא הוּא מְקוֹר הַחַיִּים
 43 חֲדָרָה גַם בִּיצֵר הָרַע. וְזֶהוּ גַם מֵהַ שֶׁכְּתוּב "וְאַהֲבַת אֵת הוֹי'
 44 אֲלֹקֶיךָ בְּכָל לְבָבְךָ", וְהַכְּתוּב מְדַיֵּק וְאוֹמֵר לְגַבֵּי אַהֲבָה זֶה שִׁישׁ לְאַהֲבֹב

ביאור בדרך אפשר

45 אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ" לְלַמְדֵנוּ שֶׁאַהֲבָה זֶה בְּאֵה עַל-יַדֵּי-זֶה שֶׁנֶּרְגַשׁ
 46 אֲצִלּוֹ אֲצֵל הָאָדָם הַמִּתְכַּוֵּן כְּבִיטוֹל הַמְצִיאֵיּוֹת אֶל הָאֱלֹקוֹת וּמִתְעוֹרֵר בְּרִגֵשׁ
 47 שֶׁל אַהֲבַת ה' שֶׁ"הוֹי" הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצוּמוֹ הוּא אֲלֹקֶיךָ",
 48 וְאֱלֹקִים' הוּא מִלְשׁוֹן כּוֹחַ (כְּכְתוּב 'זֹאת אֵילֵי הָאָרֶץ לְקַח), הֵינּוּ כְּתוּב
 49 וְחַיּוֹתֶיךָ³⁸.
 50 וְהִנֵּה, אַהֲבָה זֶה ד"בְּכָל
 51 לְבָבְךָ" בְּשְׁנֵי יִצְרִיךָ, כְּאִמּוֹר, שְׁעֵנִינֵהּ
 52 נִתְכַּבֵּר לְעֵיל שֶׁבְּאֵה עַל-יַדֵּי
 53 הַתְּבוֹנְנוֹת הַנ"ל כְּבִיטוֹל כָּל
 54 הַמְצִיאֵיּוֹת לְאֱלֹקוֹת הִיא מְלֻמְטָה
 55 לְמַעְלָה הַתְּעוֹלוֹת, הַתְּבוֹנְנוֹת
 56 וְהַתְּקוּבוֹת לְאֱלֹקוֹת מְצַד הָאָדָם.
 57 וְאַחֲרֵי-כֵן שֶׁכָּל נַעֲלָה יוֹתֵר כְּעִבּוּדֵת
 58 ה' בְּאֵה הַהִמְשָׁכָה שֶׁל אֱלֹקוֹת
 59 מְלֻמְעָלָה מְצַד הָאֱלֹקוֹת לְמִטָּה
 60 אֶל הָאָדָם, לְהִיּוֹת נִמְשָׁף גְּלוּי
 61 אֲלֵקוֹת לְמִטָּה עַל-יַדֵּי קִיּוּם
 62 הַתּוֹרָה וּמְצוֹת בְּכָל כַּחוֹת
 63 וְלְבוֹשֵׁי הַנֶּפֶשׁ, הַכּוֹחוֹת הֵם
 64 (בְּעֵינֵךְ) הַשְּׂכָל וְהַרְגֵשׁ, וְהַלְבוּשִׁים הֵם
 65 הַמַּחֲשָׁבָה, הַדִּיבּוּר וְהַמַּעֲשֵׂה שֶׁזֶהוּ
 66 עֲנִין "בְּכָל נֶפֶשְׁךָ", הֵינּוּ כָּל
 67 חֲלָקֵי הַנֶּפֶשׁ. אֲמָנָם, כְּלָלוֹת
 68 הָאֵהֱבָה ד"בְּכָל לְבָבְךָ וּבְכָל
 69 נֶפֶשְׁךָ" הִיא בְּדִרְגַת הָאֲלֵקוֹת
 70 שְׁנִמְשָׁכָת וּמִתְלַבֶּשֶׁת
 71 בְּעוֹלָמוֹת לְהַחֲיוֹתָם, שְׁהֵרִי הִיא
 72 נוֹכַעַת מֵהַתְּבוֹנְנוֹת בְּאֱלֹקוֹת כְּפִי שֶׁהִיא
 73 מְקוֹר הַחַיִּים שֶׁל הַעוֹלָמוֹת וְהַנְּבִרָאִים
 74 שְׁאֵינָה אֲלֵא זִיו וְהָאֲרָה בְּלָבָד
 75 מְעַצְמִיּוֹת הָאֵין-סוֹף, וּבְאֵה יוֹרֵדֵת
 76 לְמִטָּה לְהַחֲיוֹת אֵת הַנְּבִרָאִים בְּאוֹפֵן
 77 שֶׁל הַבְּדִלָה מִמְּקוֹרָה שְׁהֵרִי
 78 הַמְקוֹר, עֲצְמִיּוֹת הָאֵין-סוֹף, לֹא נִמְצָא
 79 בְּעוֹלָמוֹת וּבַנְּבִרָאִים בְּגִלּוּי וְהַקֶּשֶׁר שֶׁל
 80 הַחַיּוֹת הָאֱלֹקִית הַמְלוּבֶשֶׁת בַּנְּבִרָאִים
 81 עִם מְקוֹרָה הוּא נֶעֱלַם וְנִסְתָּר,
 82 וּבְמִדְיָהּ וְהַגְּבִלָה וְהַהֲאָרָה הִיא
 83 מוֹגְבֶלֶת וּמְצוּמְצֵמַת, שֶׁלְכֵן גַּם
 84 הָאֵהֱבָה שֶׁבְּאֵה עַל-יַדֵּהּ אַהֲבַת
 85 ה' הַמִּתְעוֹרֵרֵת כִּלְבַּב הָאָדָם כְּתוֹצֵאָה
 86 מֵהַתְּבוֹנְנוֹת זֶה הִיא בְּמִדְיָהּ
 87 כִּי מֵהַתְּבוֹנְנוֹת בְּדִרְגָה מְצוּמְצֵמַת בְּאֱלֹקוֹת לֹא יִכּוּלָה
 88 לְהִיּוֹת אַהֲבָה בְּלִתי מוֹגְבֶלֶת.